

התורה. כדי להמחיש כיצד התורה שבעל פה משנה את אופן הקיום של מצוות רבות, נסתכל לדוגמה על מצוות התפילין. בתורה כתוב: "וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם". עפ"י התורה שבכתב כולנו צריכים לקשור את התורה בצורה כלשהיא על היד, וכן כולנו צריכים לשים את התורה בצורה כלשהיא בין העיניים. לכאורה עפ"י התורה שבכתב ניתן לקיים את המצוה בדרכים רבות, אולם בפועל מתוך ההסבר של המצוה במסגרת התורה שבעל פה אין מקום לפרשנות אישית. מתוך התורה שבעל פה אנו למדים מי חייב במצוות התפילין, מהן הפרשיות בתפילין של יד ובתפילין של ראש, מהי צורת התפילין, מהו מקום ההנחה ביד ובראש, מהו אופן הקשירה, מהו זמן ההנחה, ועוד. כל שינוי מההוראות הללו פירושו אי קיום מצוות התפילין. דוגמה נוספת היא מצוות שמירת השבת. בתורה כתוב: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל־מְלֶאכֶתֶךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לִיקְוֹךְ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל־מְלֶאכֶה אֲתָה וּבְנֶךָ־יְבִתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וְחִמְרְךָ וְכָל־בְּהֵמַתְךָ וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ כָּמוֹךָ". עפ"י התורה שבכתב לא ניתן לדעת מה נדרש לעשות כדי לשמור את השבת, מכיוון שניתן לפרש שכל המלאכות האפשריות אסורות על האדם, או שניתן לפרש שהתורה התכוונה שהאדם ינוח ולא יעסוק בעבודת פרנסתו, וכן הלאה. בפועל התורה שבעל פה אינה משאירה מקום לפרשנות אישית, מכיוון שהיא מסבירה לנו בדיוק אלו מלאכות אסורות בשבת. עפ"י התורה שבעל פה ישנן מלאכות המותרות בשבת על אף שהאדם העושה אותן מפעיל מאמץ פיזי, וכן ישנן מלאכות האסורות בשבת על אף שעשייתן היא רק לצורך הכנת האוכל בשבת, וכן הלאה. חשוב לציין שהתורה שבכתב מפרטת מספר מלאכות האסורות בשבת, אולם האיסור של עשרות מלאכות לא כתוב בתורה שבכתב, מכיוון שהמלאכות הללו הן חלק מתוך התורה שבעל פה. אי שמירה על כל עשרות המלאכות המופיעות בתורה שבעל פה פירושה אי קיום מצוות שמירת השבת. כפי שהוסבר לעיל, התורה שבעל פה מבארת את המצוות ומוסיפה על הכתוב בתורה ולכן כל תרחיש של הוספת תורה שבעל פה במהלך הזמן אינו אפשרי.

הניסים שאירעו לבני ישראל היו מדהימים, ולא ניתן לומר שבני ישראל לא הבינו את מה שהם ראו ושמעו. להלן חלק מהניסים המופלאים שאירעו לבני ישראל: * עשר המכות במצרים שבארץ מצרים המחישו שליטה מוחלטת בטבע. * קריעת ים סוף המחשה גם היא שליטה בטבע כאשר הים נפתח כשבני ישראל הגיעו אליו. * מן ירד רק לבני ישראל בכל יום מלבד בשבתות במשך ארבעים שנה. * מעמד הר סיני היה מעמד אדיר שבו אלקים דיבר אל כל עם ישראל מן השמים. כדי להמחיש את הדברים, נסתכל לדוגמה על נס קריעת ים סוף. בני ישראל הגיעו לים ולא הבינו כיצד ימלטו מהמצרים. לאחר מכן הים נפתח והם עברו ביבשה בתוך הים, כשחומות מים אדירות ניצבות מימנם ומשמאלם. כאשר בני ישראל סיימו לעבור את הים, הים נסגר על המצרים שרדפו אחריהם, והמצרים טבעו בים. נס אדיר זה אינו משאיר מקום לספקות כי בני ישראל היו ביבשה בתוך הים, ובמשך כל זמן ההליכה שלהם בתוך הים הם ראו חומות אדירות של מים ניצבות מימנם ומשמאלם.

לפני כמאתיים וחמישים שנה אורח החיים הדתי היה נפוץ ביותר בקרב עמינו. לצערנו בעת ההיא החלה לפעול תנועת ההשכלה, אשר גרמה במשך השנים הרבות שבהן היא פעלה לשינוי במצב זה וחלק מעמינו החלו להתרחק מהתורה. אורח החיים הדתי לפני תנועת ההשכלה והשינוי שחל בחלק מעמינו בעקבות תנועת ההשכלה הם עובדות היסטוריות שלא ניתן לערער עליהן. למרות שינויים אלו שחלו בעמינו, המון מעמינו המשיכו להעביר את מסורת התורה, תוך העברת ספרים רבים במסורת, כגון משנה, תלמוד ירושלמי, תלמוד בבלי, מדרשים, ספרי הלכה, ועוד. בזמננו ניכרת התחזקות וחזרה לשורשים, כאשר גם בימינו חיים ברחבי העולם המון דתיים. כיום בישראל כל הילדים שאינם דתיים מתחילים ללמוד את התנ"ך כבר בבתי הספר היסודיים, ודת ישראל ניכרת היטב בעמינו גם במשפחות שאינן שומרות על מצוות התורה. במשפחות אלו מקובל ביותר לקיים את מצוות ברית המילה, לקבוע מזוזות כך שבתוכן נמצאות פרשיות מהתורה, לקרוא את ההגדה בפסח, לחגוג חגים המצוינים בתורה, ועוד. בנוסף, במשפחות רבות מתוך משפחות אלו השורשים הם דתיים כבר לפני ארבעה דורות, עדות למסורתנו האדירה.

קריאת הוכחת אמיתות התורה בלבד אינה מספיקה, מכיוון שייתכן שהאדם שקרא אותה כלל לא ילך בדרך התורה. דבר זה נובע מכך שבאדם עצמו מתחוללים מאבקים פנימיים בין השכל לבין הטבע בכל הקשור לקיום מצוות התורה. כדי לקיים את מצוות התורה האדם חייב לדאוג שהשכל שלו ינהיג את הטבע שלו. להלן תרגום חלק מדבריו של רב סעדיה גאון בנושא המאבקים בין השכל לטבע, מתוך פירושו לספר משלי: "ולפי שהאדם משותף עם הבהמות בטבע בעלי החיים ומדותיהם, אלא שהוא נכבד מהם במדע ובהבחנה שיש בו, נתחייב שתהא ההגדרה הנעלה שבהגדרותיו מנהיגה את השפל שבהן, כלומר שיהא השכל מנהיג את הטבע, לפי שהשכל הוא הנעלה והטבע הוא השפל. ואם נהג האדם בצדק והשליט את שכלו על טבעו תתגלה עליונות אנושיותו. ואם נהג בעול והשליט טבעו על שכלו תהיה פעולתו כבהמות". "ואומר, כי כל מה שהטבע נרתע ממנו הוא מה שמיגעו ומצערו לאלתר, לפי שיש במדותיו סוג נקרא העצלות. וכל מה שהוא נוטה אליו ושואף לו הוא מה שמשמחו ומענגו מיד, לפי שיש במדותיו סוג נקרא התאוה. ולפיכך זקוק האדם לניהול חכם שיגלה לו תכלית מה שמשמח את הטבע ורע בעיני השכל, ואחרית מה שמזיק לטבע ומועיל לשכל, ואז יסבול את היגיעה וישתדל במה שתכליתו טובה כאמרו כי אם יש אחרית. וימנע ממה שמושכת אותו אליו התאוה מחמת רוע תכליתו, כאמרו יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות". "וכך גם הטבע מתעצל מלהטפל בעניינים הדתיים, שהיא ידיעת המצוות השכליות והשמעיות. כוונתי בשכליות, הצווי בכל מה שהוא טוב בעיני השכל, כגון האמת והיושר והצדק והחסד וכל הדומה לכך, והאזהרה על כל מה שהוא מגונה בעיני השכל כגון השקר והרשע והגנבה וכל כיוצא בכך. וכוונתי בשמעיות, המצוות אשר באה עליהן הודעת השליח ע"ה כגון הטהרות והקרבנות והשבת והמועדים וכל הנוהג בדרך זו. וכאשר יזום האדם לעסוק ולהתבונן בהן ימצא שהטבע מעצלו מהן מפני שכבד עליו מה שימצאהו מרובי ההתבוננות ונדוד השנה בלילה וההתאמצות ביום בקריאת הספרים והזהירות בדיוקיהם ושאלות החכמים והחזרות על מה שלמד לבל ישתכח, שהטבע בורח מזה תכלית הבריחה, לפי שאינו יודע את התועלת שיש בכך, אבל השכל יודע את זאת על מצב רוממות בעלי החכמה כאשר משיגים חפצם בשלמות".

אנא סייעו במצוות זיכוי הרבים

"פִּי־מְלָאָה הָאֶרֶץ דַּעַה אֶת־יְקֹקֶק פְּמִים לְגַם מְכַסִּים" (ישעיהו יא, ט)